

ПОЗИЦІЙНИЙ ДОКУМЕНТ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ ЩОДО ЛОКАЛІЗАЦІЇ

Цей позиційний документ розкриває бачення Товариства Червоного Хреста України (далі – ТЧХУ) щодо локалізації, викладене в його Єдиному плані на 2023-2025 роки. У документі визначаються цілі ТЧХУ щодо локалізації допомоги в умовах в Україні, а також у рамках Міжнародного Руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (далі – Рух).

У позиційному документі розглядається унікальність ТЧХУ серед місцевих гуманітарних організацій, що відображається наявністю допоміжної ролі до державних органів влади у гуманітарній сфері, а також аналізується його особлива роль під час міжнародного збройного конфлікту як Національного товариства. У ньому детально описано, як ТЧХУ, як найбільша та найстаріша гуманітарна організація України, набула досвіду діяльності в умовах конфлікту з 2014 року та пройшла власний процес нарощування потенціалу та організаційного розвитку. Обидва ці аспекти можуть мати цінність для сотень новостворених місцевих організацій сьогодення. Український контекст був ключовим для Руху, щоб випробувати на практиці своє розуміння локалізації та комплементарності, включно із запуском програми “Посилення координації та співробітництва Руху” та реалізацією Угоди про координацію Руху з метою колективного впливу, також відомої як Севільські угоди 2.0¹.

Таким чином, ТЧХУ формулює своє бачення у сфері локалізації за такими ключовими напрямками:

- **Зміцнення комплементарності Руху:** ТЧХУ вбачає необхідність і можливість посилити свою центральну роль як Національного товариства України, а отже, і Руху в цілому. Окрім того, ТЧХУ вбачає потенціал для розширення співпраці з МФЧХ, МКЧХ та ПНТ² з метою вдосконалення партнерства та розподілу ресурсів. У той же час, ТЧХУ визнає порівняльні переваги різних учасників Руху, виходячи з конкретних ролей і компетенцій кожного компоненту відповідно до Женевських конвенцій і Додаткових протоколів до них, а також Статутів Руху, відзначаючи, що як місцеві, так і міжнародні складові Руху можуть зробити унікальний і важливий внесок у ситуаціях збройного конфлікту та інших проявів насильства.
- **Координація:** Окрім партнерів по Руху, ТЧХУ розвиває стратегічне партнерство з місцевими НУО, МНУО та установами ООН, щоб зміцнити свою роль у вдосконаленні гуманітарної координації, у тому числі через локальне спільне керівництво кластерами ООН і координаційними платформами з відновлення; використовуючи як свою допоміжну роль органам державної влади України в гуманітарній сфері, так і мережу своїх осередків для залучення територіальних громад та відповідних органів влади до співпраці.
- **Нарощування потенціалу на місцевому рівні:** ТЧХУ десятиліттями працює на національному, регіональному та місцевому рівнях завдяки потужній мережі волонтерів і співробітників по всій Україні. Спираючись на цей досвід у децентралізації своєї діяльності, ТЧХУ планує співпрацювати з такими ключовими зацікавленими сторонами, як Форум НУО, над тим, як взаємодіяти з місцевими гуманітарними організаціями та надавати власний досвід для більш систематичної підтримки нарощування потенціалу, організаційного розвитку та переходу від надання надзвичайної допомоги до надання сталих, прозорих та якісних послуг.

1 Strengthening Movement Coordination and Cooperation (SMCC), Movement Coordination for Collective Impact Agreement (Seville Agreement 2.0)

2 Міжнародна Федерація Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (МФЧХ), Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ), Партнерські національні товариства (ПНТ)

ЛОКАЛІЗАЦІЯ ТА ДОПОМІЖНА РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ТОВАРИСТВА

З початку лютого 2022 року, Україну неодноразово називали “наступною переломною точкою для реформи гуманітарної допомоги”³ і зображували як “можливість для підписантів Великої угоди втілити свої зобов’язання щодо місцевого лідерства у реагуванні на гуманітарні кризи на практиці”⁴. Однак, як це часто буває під час великих криз, які залучають безпрецедентні обсяги донорського фінансування, величезний сплеск створення нових громадських гуманітарних організацій різного рівня спроможностей супроводжувався зменшенням місцевого фінансування та лідерства. Національна конференція з питань локалізації 2023 року та її Спільна заява щодо гуманітарної діяльності на місцевому рівні⁵ стали нагадуванням того, що прогрес залишається повільним і обмеженим, і що Україна ризикує поповнити зростаючий список втрачених можливостей у зусиллях з локалізації допомоги.

Товариство Червоного Хреста України є найбільшою волонтерською гуманітарною організацією в Україні та керує мережею з понад 200 місцевих осередків і 8000 волонтерів, її діяльність охоплює підконтрольні українському уряду території. З початку конфлікту ТЧХУ у партнерстві з МКЧХ, МФЧХ та ПНТ надали безпосередню допомогу понад 10 мільйонам людей, забезпечили безпечну евакуацію понад 300 тисяч осіб та передали 8 мільйонів продуктових та гігієнічних наборів.

НАПРЯМКИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ З 24.02.2022

СТАНОМ НА ГРУДЕНЬ 2023

До інформаційного центру надійшло **852 121 дзвінків**

2 000 СПІВРОБІТНИКІВ

8 000 ВОЛОНТЕРІВ

200 МІСЦЕВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТЧХУ
23 офіси пошкоджено або зруйновано

> 12 500 000 людей

отримали допомогу від ТЧХУ

СОЦІАЛЬНІ ПОМІЧНИКИ

діють на **676** локаціях у **23** областях

1 083 співробітників підтримують **6 011** самотніх людей

22

ОБЛАСТІ, В ЯКИХ ПРАЦЮЮТЬ МОБІЛЬНІ МЕДИЧНІ БРИГАДИ

126 мобільних медичних бригад
Проведено **622 263** консультацій

310 931 людина була евакуйована

94 546 проінформовано щодо мінної небезпеки

541 397 людей отримали психосоціальну підтримку

185 524 людини були навчені надавати першу медичну допомогу

МОДУЛЬНІ БУДИНКИ

Будівництво модульних будинків площею **12 170 м²** для понад **910 ВПО**

- Київська область
- Чернігівська область
- Житомирська область
- Закарпатська область

ПРИХИСТОК

Площею **1 300 м²** для понад **100** вагітних жінок у Львові

БУРЖУЙКИ

Передано населенню понад **29 000 буржуйок**

ЦЕНТРИ ГІГІЄНИ

Відкрито **6 центрів гігієни для ВПО:**

у Кам'янець-Подільському, Полтавській, Чернівецькій, Черкаській, Житомирській та Волинській областях

Допоміжна роль ТЧХУ державним органам у гуманітарній сфері є унікальною особливістю ТЧХУ як гуманітарного гравця на місцевому рівні, що дозволяє їй тісно співпрацювати з міністерствами, центральними і місцевими адміністраціями та іншими державними службами з метою отримання доступу до постраждалого населення, зберігаючи свою нейтральність, неупередженість та незалежність. Історично ці відносини допоміжного характеру були особливо міцними у таких сферах, як управління надзвичайними ситуаціями та цивільний захист, де міцний зв'язок між ТЧХУ та Державною службою України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) дозволяють йому відігравати провідну роль у сферах реагування на надзвичайні ситуації та охорони здоров'я, наприклад, у вигляді довготривалої програми з відвідування та догляду вдома, яка дозволяє ТЧХУ охоплювати вразливі громади та домогосподарства. Ця допоміжна роль у поєднанні з мережею

3 <https://www.thenewhumanitarian.org/analysis/2022/07/25/Ukraine-aid-reform-local-donors-neutrality>

4 Україна – можливість для підписантів Великої угоди втілити свої зобов'язання щодо місцевого лідерства у реагуванні на гуманітарні кризи на практиці. <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-opportunity-grand-bargain-signatories-translate-their-commitments-local-leadership-crisis-response-practice-enuk>

5 <https://ukraine.peopleinneed.net/en/press-release-national-conference-on-empowering-local-civil-society-ahead-of-the-anniversary-of-the-war-in-ukraine-10066gp>

осередків, які охоплюють всю країну на підконтрольних уряду територіях, також свідчать, що ТЧХУ є ключовим партнером держави у діяльності з відновлення та реконструкції. Таким чином, посилення та більш широке інформування про свою допоміжну роль є пріоритетом для ТЧХУ, щоб зміцнити своє гуманітарне лідерство в контексті даного збройного конфлікту, змінити свою репутацію та збільшити власні ресурси шляхом державного фінансування.

Як національне товариство, ТЧХУ також відіграє унікальну роль у наданні гуманітарної допомоги особам і громадам на підконтрольних українському уряду територіях, що постраждали від міжнародного збройного конфлікту (далі – МЗК)⁶ між Росією та Україною. ТЧХУ має великий досвід роботи в умовах конфлікту, накопичуючи його з 2014 року, а також розвинув рідкісне розуміння того, як позиціонувати себе по відношенню до влади, щоб забезпечити збереження своєї незалежності. Таким чином, з лютого 2022 року ТЧХУ здійснює свій мандат, надаючи гуманітарну підтримку та невтомно працюючи над здійсненням відповідних заходів під час МЗК відповідно до свого мандату, положень міжнародного гуманітарного права, а також резолюцій Міжнародної конференції Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Це включало, але не обмежувалося проведенням заходів цивільного захисту, таких як рятувальні роботи і створення притулків, відновлення родинних зв'язків, надання медичної допомоги цивільному населенню, евакуація хворих і поранених із зон бойових дій.

АНАЛІЗ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ТОВАРИСТВОМ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ

ТЧХУ, як найбільша місцева гуманітарна організація, яка історично працює як в зонах конфлікту, так і поза ними, має унікальну можливість висловлювати свою думку щодо розвитку процесів локалізації. З 2014 року в країні спостерігається дедалі більша локалізація допомоги, що базується на розвинутому громадянському суспільстві, яке переорієнтовує частину своєї діяльності на гуманітарну роботу. Певною мірою можна стверджувати, що, на відміну від інших обставин, ця локалізація не стільки формувалася під впливом політичних дискусій після Всесвітнього гуманітарного саміту та підписання Великої угоди, скільки була зумовлена обмеженнями, з якими зіткнулися міжнародні гуманітарні організації. Локалізація в Україні часто була радше способом вирішення проблем безпеки та доступу. Таким чином, замість того, щоб розширювати можливості місцевих організацій, локалізація часто передбачає передачу ризиків від МНУО та інших міжнародних гравців до національних організацій, при цьому не надаючи необхідні інвестиції у зміцнення місцевого потенціалу. Це частково пояснює, чому поточні заходи реагування не відповідають зобов'язанням щодо локалізації, передбаченими Великою угодою.

До лютого 2022 року у сфері гуманітарного реагування працювало близько 150 національних НУО⁸, більшість з яких були створені з початком конфлікту у 2014 році і були зосереджені вздовж лінії зіткнення. За перші три місяці ескалації збройного конфлікту майже 1700 новостворених об'єднань подали заявки на реєстрацію⁹, і ще тисячі діють як волонтерські мережі по всій країні. Цей значний сплеск дозволив громадянському суспільству України реагувати на гуманітарні потреби по всій країні у різноманітні та інноваційні способи. Ці організації характеризуються множинністю: від заснованих у 2014 році організацій, які мають досвід роботи в умовах конфлікту, базове розуміння МГП та партнерські стосунки у сфері фінансування, до новостворених волонтерських мереж. Варто відзначити, що хоча кількість НУО та МНУО, залучених до гуманітарних програм, суттєво збільшилася, на сході країни, навпаки, спостерігається зменшення такої кількості⁸. ТЧХУ залишається однією з небагатьох організацій з мережею осередків, що покривають всі підконтрольні уряду території. На жаль, збільшення кількості місцевих гуманітарних організацій супроводжується зменшенням їхнього доступу до безпрецедентних обсягів міжнародного гуманітарного фінансування, спрямованого в країну. На сьогоднішній день менше 1% цих внесків було передано безпосередньо національним організаціям⁹. У 2021 році 40% коштів Гуманітарного фонду для України УКГС ООН були передані місцевим НУО. З лютого 2022 року цей показник знизився до 19%⁹.

7 Роль національних товариств під час міжнародного збройного конфлікту згідно з МГП: операційний погляд, квітень 2022. https://www.redcross.org.uk/-/media/documents/about-us/briefing-note-executive-summary--talking-points--the-role-of-national-societies-during-international.pdf?sc_lang=en&hash=12F849CE0BD554C9387B2986499D0525

8 https://www.humanitarianoutcomes.org/sites/default/files/publications/ukraine_review_2022.pdf

9 <https://www.dec.org.uk/report/ukraine-humanitarian-appeal-scoping-exercise-report>

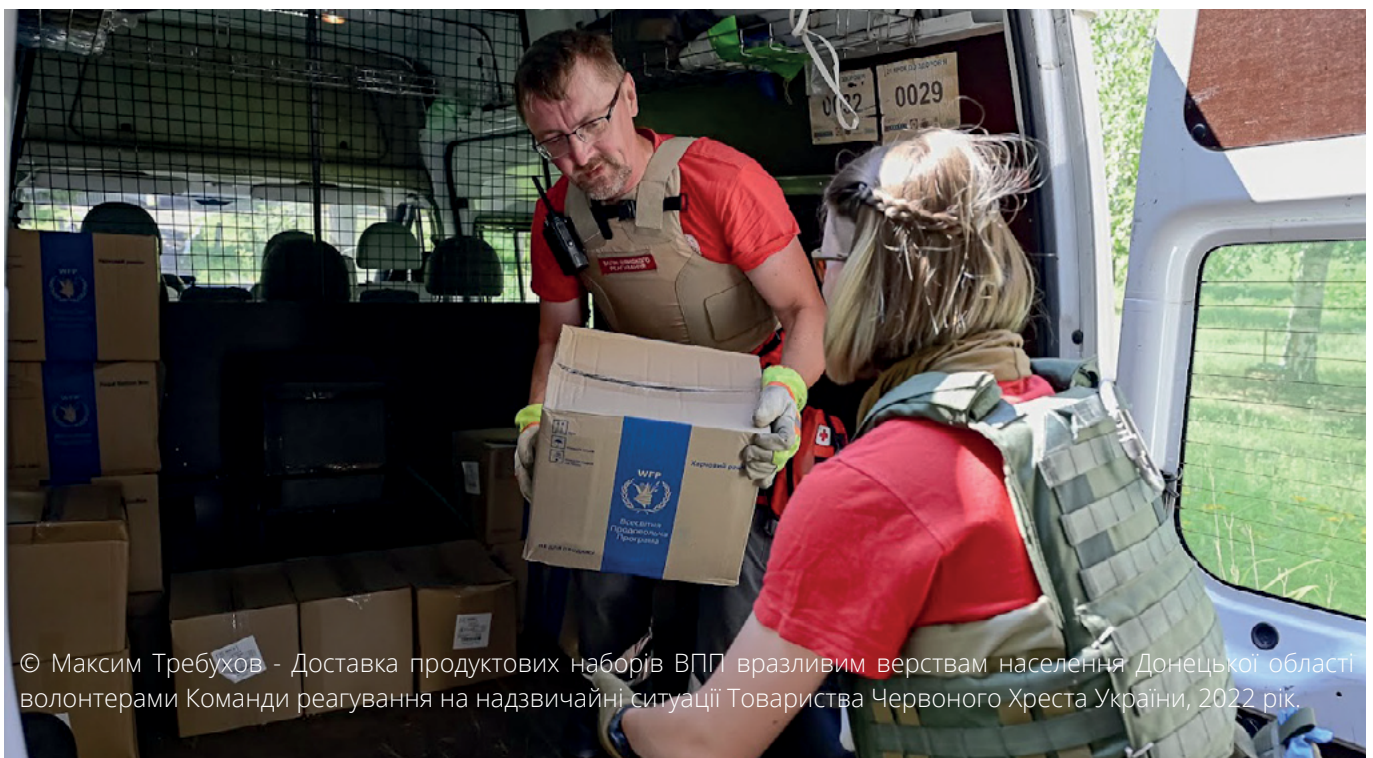
БІЛЬШЕ СПРИЯННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В ГУМАНІТАРНОМУ СЕКТОРІ: ПОТЕНЦІАЛ ТА КООРДИНАЦІЯ

Вражаюча кількість нових місцевих гуманітарних організацій продемонструвала багатство громадських структур та їхній потенціал. Існує потреба у підтримці та сприянні розвитку таких місцевих ініціатив. Організації, створені з 2014 року і пізніше, повинні мати досвід у сферах зовнішнього партнерства, фінансування та прозорості, якого часто бракує новоствореним волонтерським організаціям. При локалізації допомоги в Україні необхідно визнати існуючий потенціал, рівноцінно оцінити та сприяти його змістовному розподілу.

ТЧХУ має всі можливості для того, щоб забезпечити лідерство в цьому питанні. Починаючи з 2014 року, Товариство демонструє стійкість і рішучість у просуванні порядку денного стратегічної та внутрішньої реорганізації, розширюючи при цьому програми та технічний потенціал. Серед іншого, незалежний міжнародний аудит, проведений у 2016 році, дозволив ТЧХУ визначити пріоритетні напрямки для нарощування потенціалу, засвідчив його готовність до реорганізації та відіграв ключову роль у зміцненні його систем, залученні партнерів Руху, подальшого фінансування та підвищенні якості послуг. **З цією метою ТЧХУ планує співпрацювати з ключовими партнерами, такими як Форум НУО, над тим, як взаємодіяти з місцевими гуманітарними організаціями та надавати власний досвід для більш систематичної підтримки нарощування потенціалу, організаційного розвитку та переходу від надання надзвичайної допомоги до надання сталих, прозорих та якісних послуг.**

Координація є ще одним ключовим аспектом локалізації гуманітарної допомоги в Україні, щодо якого УКГС ООН висловило прагнення до реформування на глобальному політичному рівні. Це пов'язано зі зростаючим консенсусом щодо того, що побудова моделі координації, орієнтованої на людську особистість, може зробити гуманітарні зусилля ефективнішими, результативними та сприяти їх сприйняттю. В Україні кластерна координація офіційно розпочалася в середині квітня, хоч на початку виникали труднощі в деяких областях з огляду на надзвичайну складність операційного середовища. Хоча на папері контекст країни – з потужним потенціалом місцевих органів влади та НУО – здається ідеальним для впровадження більш локалізованих механізмів координації, на сьогоднішній день урядові структури та організації громадянського суспільства не були належним чином залучені до процесів координації.

З огляду на це, ТЧХУ планує й надалі розвивати стратегічне партнерство з ключовими місцевими НУО, МНУО та установами ООН, щоб посилити свою роль у забезпеченні локального спільного керівництва кластерами ООН та координаційними платформами з відновлення; використовуючи як свою допоміжну роль органам державної влади України в гуманітарній сфері, так і мережу своїх осередків для залучення територіальних громад та відповідних органів влади до співпраці.

© Максим Требухов - Доставка продуктивних наборів ВПП вразливим верствам населення Донецької області волонтерами Команди реагування на надзвичайні ситуації Товариства Червоного Хреста України, 2022 рік.

СПРИЯННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В РУХУ: КОМПЛЕМЕНТАРНІСТЬ ТА ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ¹⁰

У зв'язку з подіями 2014 року, Україна була обрана однією з п'яти країн для реалізації програми Руху "Посилення координації та співробітництва Руху" (SMCC), з метою розвитку потенціалу ТЧХУ як місцевої гуманітарної організації та зміцнення комплементарності та порівняльних переваг компонентів Руху, перш за все МКЧХ, МФЧХ та ПНТ, виходячи з конкретних ролей та компетенцій всіх компонентів відповідно до Женевських конвенцій і Додаткових протоколів них, а також Статутів Руху. Для ТЧХУ такими перевагами є насамперед глибоке розуміння контексту, покриття всієї країни та близькість до громад. Для міжнародного компоненту Руху, зокрема МКЧХ, такою перевагою виступає перебування в більш безпечному положенні для участі в діяльності із захисту, а також можливість конфіденційного діалогу зі сторонами. Процес SMCC показав, як комплементарність Руху і використання його порівняльних переваг можуть мати вирішальне значення як для покращення гуманітарних результатів, так і для зміцнення приймаючого національного товариства.

На глобальному рівні в рамках Руху існує сильне бажання не лише зміцнити центральну роль і підтримку національних товариств як ключових акторів гуманітарної діяльності своїх держав, а й підвищити потенціал та авторитет їхніх осередків на місцевому рівні, щоб вони могли приймати рішення і оперативно діяти в умовах кризи. У 2022 році Рух ще раз продемонстрував свою відданість локалізації та схвалив суттєву модернізацію своїх правил на основі співпраці в міжнародній діяльності. Угода про координацію Руху з метою колективного впливу (Севільські угоди 2. 0) розкриває центральну роль Національних товариств у такій діяльності, як скликання партнерів Руху, спільній розробці та проведенні міжнародних заходів у відповідь на кризи, що відбуваються в їхніх країнах (за винятком діяльності, які Статуту Руху та Женевські конвенції покладають на компоненти окремо), разом з МКЧХ як співупорядник в ситуаціях збройних конфліктів, внутрішніх заворушень та їх безпосередніх наслідків, або разом з МФЧХ як співупорядника у надзвичайних ситуаціях, коли необхідна допомога в постконфліктний період або в певних ситуаціях (поза межами збройних конфліктів/внутрішніх заворушень), пов'язаних з переміщенням населення.

У цьому глобальному контексті ТЧХУ бачить як необхідність, так і можливість для подальшого зміцнення своєї центральної ролі в Україні. ТЧХУ вбачає потенціал для подальшої співпраці з МКЧХ, МФЧХ та ПНТ з метою вдосконалення практики партнерства та розподілу ресурсів. Таким чином, відповідно до політик і угод, описаних вище, бачення локалізації ТЧХУ в Україні на 2023-2025 рр. включає в себе:

- Збільшення інвестицій гнучкого та багаторічного фінансування в довгострокові місцеві рішення під керівництвом ТЧХУ, які включають внески в стійкі бізнес-моделі та інструменти збору коштів (5-10% з бюджетів).
- Поступове зменшення операційних та адміністративних витрат МФЧХ і ПНТ, забезпечуючи, щоб 90% фінансування надходило безпосередньо до ТЧХУ.
- Партнери по Руху мають забезпечити обмін досвідом з ТЧХУ та належне поступове скорочення технічного персоналу і робочих груп, створених у 2023 році.
- Фінансування повинно спрямовуватися через відповідні програми та згідно з Єдиним планом, а не через створення великої кількості окремих проєктів, що дозволить раціоналізувати необхідну звітність.
- Усі партнери ТЧХУ (Рух та інші) повинні підтримувати організаційний розвиток ТЧХУ при реалізації довгострокових проєктів.
- Усі організовані форуми та дискусії щодо України та ТЧХУ повинні бути погоджені, а ТЧХУ належним чином поінформований, щоб мати достатній час для розгляду своєї участі.
- Партнери по Руху мають розглядати і підтримувати ТЧХУ як пріоритетну організацію для отримання фінансування, яке буде використано на задоволення потреб в Україні.

---

¹⁰ Важливо зазначити, що Рух, з початку свого заснування, завжди був міцно укоріненим на місцевому рівні і неодноразово підтверджував необхідність комплементарності місцевих, національних та міжнародних акторів, залишаючись відданим якомога більш локальному гуманітарному реагуванню. Варто зазначити, що визнання такої екосистеми місцевих, національних та міжнародних гуманітарних акторів, які мають відмінні порівняльні переваги, виходить за межі мережі Руху, й відповідно наш заклик до комплементарності дій між цими суб'єктами також стосується й суб'єктів поза межами Міжнародного Руху ЧХЧП. Враховуючи, що це позиційний документ ТЧХУ, ми вирішили зосередитися на моделі Руху в цьому розділі.